

Еволюция на съзнанието според кастовата принадлежност

Ако приемем, че гушата (джиба) в своята еволюция „спечелва“ възможността да се роди в човешко тяло, то не би било повече от тяло на шудра - работник, слуга. Той живее прост живот, няма много интереси освен да задоволи глуда си и евентуално този на семейството си. Неговият дълг е да бъде предан на своя господар и да изпълнява задълже-

нията си. С работата на нивата или в предприятието се развиват неговите качества и ум и той започва да се издига в йерархията – става например началник на повече работници. Но все още не е самостоятелен. Живот след живот, които носят разширяване на съзнанието и развиване на способностите; работата за един или друг търговец води до натрупване на

желания (васани) - той, работникът, да стане като своя работодател, да се труди по-малко и да има повече, да получи възможността да изживее удоволствия, като тези, които си доставят неговите господари. Така постепенно тамас природата се превръща в раджас - от състояние на инертност, шудрата преминава към състояние на действеност, изпълва се с амбиции и

желания и един прекрасен ден тази гуша бива родена като вайшя - човек от търговската каста. Това издигане по стълбицата е възможно да стане само чрез изпълнение на задълженията на шудрата – да бъде съвестен, работлив, честен към работодателя си.

Един вайшя е далеч по-съзнателен и издигнат в духовно отношение човек. Но естествено си има своите слаби страни, които го свържат привързан към колелото на самсара. Вайшя работи за своите изтънчени удоволствия и тези на близкото си обкръжение - неговата раджастична природа го изисква. Издигайки се в йерархията на своето съсловие, търговецът започва да

проумява, че парите, които събира цял живот, не му носят търсеното удовлетворение. Редом с качества на ума, които се развиват благодарение на професионалната сфера, се развиват и моралните качества. Голямата добродетел на богатия е да споделя своето богатство. В „Махабхарата“ се казва, че богатството е за да се споделя, да се раздава. Човек трупа състояние, за да може да е от полза на обществото. Това автоматично предполага и живот според дхарма, защото натрупаното чрез лъжа и измама състояние, което е най-лесният метод, е безмислено и няма стойност. Това е урокът, който учи търговеца – как да печели честно и да не се изкушава от лесни

пари. Когато разбере, че богатството натрупано чрез лъжа или експлоатация на други хора, е тежест и лоша карма, той се издига в йерархията на своето съсловие.

Един ден той вижда смисъла на натрупаното богатство в служба на събратята си. Желанието му да помага води до кастата на кшатриите. Той разбира, че чрез пари може много да помогне, но и това не е достатъчно. Осъзнава, че има хора, които са се издигнали дотам и без пари и богатство, че да влияят на обществото чрез властта, която имат. Това са военните и политиците. Един политик може да не е богат, но да има повече власт от най-богатия човек в страната. ►

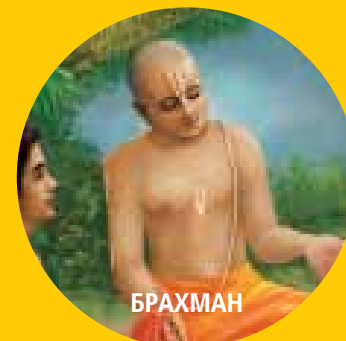
ШУДРА

ВАЙШЯ

КШАТРИЯ

БРАХМАН

Така търговецът се насочва към политиката и конвертира богатството си във власт. Влизайки в кастата на кшатриите, той изкачва още едно стъпало в еволюцията си и вече работи за една идеална кауза – защитата и благосъстоянието на сънародниците му. Естествено в началото той е изкушен да използва властта за лични цели. Това всъщност е и основният мотив на днешните политици – да използват доверието, което им гласува народът, за лично облагодетелстване. Това, разбира се, не помага на кшатрията в неговия прогрес. С течение на времето той се осъзнава и става гържавник идеалист, каквито е имало винаги и ще има в история на човечеството. Чрез реформите, които прокарват, тези хора трасират пътя на човечеството, а имената им се помнят поколения наред. Но дори и на върха, политикът осъзнава своята ограничена власт да помага на

хората. Той започва да проумява, че колкото и добре да живее, колкото мирна и богата да е страната му, човек пак си остава нещастен, защото истинското добруване не е функция на външни свят. А политиките са с ограничен достъп до вътрешния живот на личността. Този, който има влияние в тази сфера е духовникът, брахман.

Така след като е извървял пътя на външната власт, гържавникът се насочва навътре в себе си и става духовник. Много са примерите за това – цар Борис става монах, император Ашока става монах, Гаутама Буда напуска царството си. Истинската помощ, която може да се окаже на човек, е да му се даде храна за душата, знание как да расте и да се справя със страданието. От позицията на реализиран духовник човек може да направи много повече от един политик. Истински големи духовници са хора като Буда

и Иисус, които създават цели епохи чрез думите и делата си.

ОПОРОЧАВАНЕ НА КАСТОВАТА СИСТЕМА

Проблемът с кастите възниква тогава, когато професията и статута на човек в обществото се определят не от неговата вътрешна природа, а от семейството, в което е роден. С това започва и упадъкът на индийското общество. Ето какво казва Свами Парлтхасаратхи за кастовата система: „Кастовата система е била добре измислена за прогреса и просперитета човечеството. Но административната система в обществото изкривява цялата идея и всичко се обръща против интересите на социума и човека. Цялата система се парализира, разваля, мумифицира и губи своята гъвкавост. Благословията се е превръща в проклятие. Разделенията закостеняват. Хората затварят себе си в тесните ограничения на

собствените си касты. Те за нищо на света не преминават рамките на кастата си, поставени от самите тях. Всичко става механично и изкуствено. С течение на времето системата се покварява.”

Буквалното разбиране за кастова принадлежност, води до там, че всеки роден в търговско семейство, трябва да си остане търговец, свещеникът – свещеник (въпреки че не претенждава нужната чистота и висота), шуграта – шугра (въпреки че би могъл да е брахман). Тези, които са на върха, се стремят на всяка цена да останат там

Има истории като тази за Прахлада - роден в демонино семейство, но с чиста природа - когото целят да покажат, че вътрешната природа определя кастовата принадлежност. Така неизбежно изникват въпроси за това дали кастовата система е несправедлива и кои хора са по-висши и по-низши. По отношение на рождението никой няма право да класифицира хората, защото всички са равни. Същото е в сила и по отношение на ролята им в обществото – защото всяка каста има определена функция в обществения организъм. Така както няма висши и низши органи в човешкото тяло, така няма и по-висш тип професия в обществото. Шугрите са нозете, а брахманите са главата, но кое е по-важното от двете?

По отношение на вътрешните качества обаче има градация, която се определя от съотношението между трите гуни – саттва, раджас и тамас. Брахма-

ните са саттва и стоят най-високо, следвани от кшатриите, вайшиите и накрая шугрите.

ДОКОЛКО КАСТОВАТА ПРИНАДЛЕЖНОСТ Е СЪДБА

От всичко казано дотук би трябвало да е ясно, че единствено вътрешното естество на човека определя неговата професия, статус и функция в обществото. Човек няма власт над външните условия, но има власт над вътрешните. Той може да избере да се стреми към чистота и праведност, да полага усилие за постигане на духовните си цели. Това е факторът, който определя кастовата принадлежност. В този смисъл всеки сам определя към коя каста се числи и на базата на желанията и целите си в настоящия живот определя своето рождение и условията в следващото си съществуване. ●

Статията е част от поредицата „Агвайта Веданта“. Очаквайте продължение в брой 35.